

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาเรื่อง “การคุ้มครองแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย : กรณีศึกษาจังหวัดนนทบุรี” ใช้การวิเคราะห์ทั้งในระดับมหภาคโดยใช้แหล่งข้อมูลทุติยภูมิที่เผยแพร่อยู่ในที่ต่างๆ และการวิเคราะห์ในระดับจุลภาค โดยใช้แหล่งข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากแบบสอบถามและสัมภาษณ์ โดยแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีดังนี้

3.1.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ

การศึกษาระดับมหภาคเพื่อการศึกษาวิเคราะห์ในประเด็นตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 “เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์จากกฎระเบียบและข้อตกลงต่างๆ ทั้งในระดับระหว่างประเทศที่ประเทศไทยทำ ความตกลงกับต่างประเทศและในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองแรงงานต่างด้าว” และข้อที่ 3 “เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมของการใช้แรงงานต่างด้าว รวมทั้งการวิเคราะห์ SWOT ของการคุ้มครองแรงงานต่างด้าว” เป็นสำคัญ

ข้อมูลทุติยภูมิที่นำมาใช้ได้มาจากข้อมูลของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องที่เผยแพร่ในรูปสื่อสิ่งพิมพ์และในรูปสื่ออิเล็กทรอนิกส์ใน website ต่างๆ ข้อมูลทุติยภูมิที่สำคัญที่ใช้เป็นหลักในการศึกษาครั้งนี้ มีปรากฏดังตารางที่ 3.1 ดังนี้

ตารางที่ 3.1 แสดงรายการข้อมูลทุติยภูมิที่สำคัญของการศึกษา

ประเด็นของข้อมูลทุติยภูมิ	แหล่งที่มา
1. นโยบายของรัฐบาลและนโยบาย/มาตรการของกระทรวงแรงงานที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองแรงงานต่างด้าว	รัฐสภา กระทรวงแรงงาน กระทรวงการต่างประเทศ
2. สถิติจำนวนแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย สถิติการประกันสังคมของแรงงานต่างด้าว	กรมการจัดหางาน สำนักงานประกันสังคม

ประเด็นของข้อมูลทุติยภูมิ	แหล่งที่มา
<p>3. กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ได้แก่ ระเบียบและข้อตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองแรงงานต่างด้าว ได้แก่ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรมหรือย่ำยีศักดิ์ศรี มาตรฐานแรงงานหลักขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ และปฏิญญาสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ว่าด้วยการคุ้มครองและการส่งเสริมสิทธิของแรงงานข้ามชาติ</p>	<p>รัฐสภา กระทรวงแรงงาน และราชกิจจานุเบกษา ฉบับที่เกี่ยวข้อง</p>
<p>4. กฎระเบียบและข้อตกลงในประเทศ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติการควบคุมการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 พระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537 พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 และมาตรการจัดระบบแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง ตามมติคณะรัฐมนตรีในช่วงเวลาต่างๆ</p>	<p>องค์กรแรงงานระหว่างประเทศ องค์กรสหประชาชาติ อาเซียน</p>

ประเด็นของข้อมูลทุติยภูมิ	แหล่งที่มา
5. ผลการดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ ของไทยในการคุ้มครองแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยและจังหวัดนนทบุรี	<ul style="list-style-type: none"> ● หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในกระทรวงแรงงาน และสำนักงานจัดหางานจังหวัดนนทบุรี ● สำนักงานประกันสังคม ● คณะกรรมการด้านสิทธิมนุษยชนด้านแรงงานข้ามชาติ
6. งานวิจัย บทความและรายงานข่าวต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมของแรงงานต่างด้าว	<ul style="list-style-type: none"> ● สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย ● สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ● กระทรวงแรงงาน ● สถาบันการศึกษาและองค์กรระหว่างประเทศต่างๆ ● สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ

3.1.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ

เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาในระดับจุลภาค เพื่อการศึกษาวិเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 “เพื่อศึกษาข้อเท็จจริง สภาพการทำงาน สภาพปัญหาด้านการคุ้มครองแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย กรณีศึกษา จังหวัดนนทบุรี” เป็นสำคัญ

ใช้ข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ การประชุมสัมมนาระดมความคิดเห็น ดังนี้

โดยในการศึกษาได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1) **เจ้าหน้าที่รัฐ/องค์กรเอกชน** ในกลุ่มนี้ได้ใช้วิธีสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์แบบเจาะจง (รายละเอียดของแบบสัมภาษณ์ปรากฏในภาคผนวก 5) กับเจ้าหน้าที่ของรัฐจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการและให้ความคุ้มครองแรงงานต่างด้าวทั้งในจังหวัดนนทบุรีที่เป็นกรณีศึกษา และหน่วยงานที่ดูแลการบริหารในระดับประเทศ ได้แก่ สำนักงานจัดหางานจังหวัดนนทบุรี สำนักงานแรงงานจังหวัดนนทบุรี สำนักงานประกันสังคมจังหวัดนนทบุรี สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว กรมคุ้มครองและสวัสดิการแรงงาน สำนักงานประกันสังคม ผู้เชี่ยวชาญผู้ตรวจราชการกระทรวงแรงงาน สำหรับผู้แทนจากองค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานด้านการให้ความคุ้มครองแรงงานต่างด้าวในประเทศ

ไทย ได้แก่ มูลนิธิอารมณพงศ์พจน์ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน มูลนิธิเพื่อนหญิง มูลนิธิเครือข่ายส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงาน รวมทั้งสิ้น 12 ราย

2) นายจ้างผู้ใช้แรงงาน ในกลุ่มนี้ได้ใช้วิธีสัมภาษณ์ตามแบบสอบถาม/สัมภาษณ์ที่กำหนด โดยเป็นนายจ้างที่ได้นำลูกจ้างต่างด้าวมาลงทะเบียนขอจ้างแรงงานต่างด้าวในจังหวัดนนทบุรี โดยได้สุ่มตัวอย่างนายจ้างเหล่านี้ ตามสัดส่วนของนายจ้างที่อยู่ในอำเภอต่างๆ ทั้งหมดของจังหวัดนนทบุรี จำนวน 50 ราย เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบกำหนดโควตา (quota sampling) จากฐานข้อมูลนายจ้างของสำนักงานจัดหางานจังหวัดนนทบุรี ณ วันที่ 25 มกราคม 2556 จากนั้นก็เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในแต่ละอำเภอที่ได้กำหนดโควตาตามความสะดวก (convenience sampling) ดังนี้

ตารางที่ 3.2 จำนวนนายจ้างที่จ้างแรงงานต่างด้าวในจังหวัดนนทบุรี

อำเภอ	นายจ้าง	สัดส่วน	จำนวนตัวอย่าง
เมืองนนทบุรี	4,562	62.1	31
ปากเกร็ด	1,366	18.6	9
บางบัวทอง	178	2.42	1
บางใหญ่	624	8.49	4
บางกรวย	364	4.96	3
ไทรน้อย	252	3.43	2
รวม	7,346	100	50

ที่มา : สำนักงานจัดหางานจังหวัดนนทบุรี, 25 มกราคม 2556

3) แรงงานต่างด้าวในจังหวัดนนทบุรี ในกลุ่มนี้ได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์ตามแบบสอบถาม/สัมภาษณ์ที่กำหนด โดยสุ่มตัวอย่างแรงงานต่างด้าว ตามสัดส่วนของแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติตามบันทึกข้อตกลง (MOU) ที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติที่อยู่ในฐานข้อมูลของสำนักงานจัดหางาน ณ ยอดคงค้าง วันที่ 25 มกราคม 2556 ในอำเภอต่างๆ ของจังหวัดนนทบุรี เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบกำหนดโควตา (quota sampling) จากนั้นก็เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในแต่ละอำเภอตามความสะดวก (convenience sampling) ตามจำนวนที่กำหนดโดยนักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยที่มีความรู้ในภาษาพม่าและเขมร จากคำแนะนำและข้อคิดเห็นจากจัดหางานจังหวัดนนทบุรี ก็ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างแรงงานต่างด้าวตามพื้นที่และจำนวนที่กำหนดต่อไป

รายละเอียดตัวเลขข้อมูลประชากรปรากฏในตารางที่ 3.3 ดังนี้

ตารางที่ 3.3 จำนวนแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า ลาว และกัมพูชา จังหวัดนนทบุรี

อำเภอ	สัญชาติของแรงงานต่างด้าว						รวม
	พม่า		ลาว		กัมพูชา		
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	
เมืองนนทบุรี	8,061	4,660	897	418	1,708	784	16,528
ปากเกร็ด	2,798	1,886	200	108	406	253	5,651
บางบัวทอง	2,706	1,645	290	139	515	262	5,557
บางใหญ่	1,202	1,240	107	54	247	125	2,975
บางกรวย	755	444	90	50	205	99	1,643
ไทรน้อย	571	518	39	28	104	45	1,305
รวม	16,093	10,393	1,623	797	3,185	1,568	33,659

ที่มา : สำนักงานจัดหางานจังหวัดนนทบุรี, 25 มกราคม 2556

จากหลักสถิติการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่จะได้เป็นตัวแทนที่ดีของประชากรที่ทำการศึกษานั้น งานวิจัยชิ้นนี้ได้ใช้ตารางสำเร็จรูปกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ณ ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% ระดับความเชื่อมั่น 95% ซึ่งจากจำนวนประชากรแรงงานต่างด้าว 33,659 คน จะต้องใช้จำนวนตัวอย่าง 398 คน ด้วยความเชื่อมั่นที่ 95% โดยจะแบ่งเก็บตัวอย่างแรงงานต่างด้าวออกตามอำเภอต่างๆ ให้เป็นสัดส่วนเดียวกับประชากรดังตารางที่ 3.4

ตารางที่ 3.4 จำนวนตัวอย่างแรงงานต่างด้าวในอำเภอต่างๆ ของจังหวัดนนทบุรี

อำเภอ	จำนวนตัวอย่าง
เมืองนนทบุรี	196
ปากเกร็ด	66
บางบัวทอง	66
บางใหญ่	36
บางกรวย	20
ไทรน้อย	14
รวม	398

โดยการจัดทำแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์ ทั้งของแรงงานต่างด้าว นายจ้าง และผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คณะผู้วิจัยได้ร่วมกันร่างเนื้อหาของแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์ ตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยและนำมาให้ผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ นักวิชาการที่ได้เคยศึกษางานด้านแรงงานต่างด้าว ผู้เชี่ยวชาญที่ทำงานด้านแรงงานต่างด้าวในกระทรวงแรงงานให้ข้อคิดเห็น แล้วคณะผู้วิจัยได้นำข้อคิดเห็นต่างๆ มาพิจารณาร่วมกันปรับปรุงแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์ต่อไป

รายละเอียดของแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์ของแรงงานต่างด้าว นายจ้าง และผู้แทนหน่วยงานรัฐ/หน่วยงานอื่นๆ ปรากฏในภาคผนวก 3-5

การประชุมสัมมนาระดมความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับแรงงานต่างด้าว ได้แก่ นายจ้าง แรงงานต่างด้าว เจ้าหน้าที่รัฐ ผู้แทนองค์กรอิสระและองค์กรพัฒนาเอกชนที่เกี่ยวข้อง นักวิชาการที่ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องแรงงานต่างด้าว โดยได้กำหนดจัดประชุมสัมมนา เรื่องการคุ้มครองแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย : กรณีศึกษาจังหวัดนนทบุรี โดยคณะผู้วิจัยได้เชิญตัวแทนหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน นักวิชาการและองค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานด้านแรงงานต่างด้าวเข้าร่วมประชุม ได้แก่ ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์แห่งชาติ จัดหางานจังหวัดนนทบุรี ศูนย์ต่อต้านการค้ามนุษย์ระหว่างประเทศ ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการค้ามนุษย์ มูลนิธิกระจกเงา กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน สภาองค์การนายจ้างแห่งประเทศไทย สภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย สภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานอุตสาหกรรมเอกชน สำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งองค์การสหประชาชาติ สำนักงานเพื่อการประสานงานด้านมนุษยธรรมแห่งสหประชาชาติ องค์การแรงงานระหว่างประเทศ องค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช คณะมนุษยนิเวศศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สำนักวิชาเศรษฐศาสตร์และนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว กองพัฒนาระบบบริการจัดหางาน มูลนิธิเครือข่ายส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงาน (LPN) มูลนิธิรักษ์ไทย (สำนักงานกรุงเทพฯ) มูลนิธิพัฒนาการคุ้มครองเด็ก (FACE) มูลนิธิเพื่อนหญิง คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และนักวิชาการอิสระ โดยมีผู้เข้าร่วมประชุม 25 คน (ผลการประชุมปรากฏในภาคผนวก 6)

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิแล้ว ได้นำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ สำหรับข้อมูลปฐมภูมิบางส่วนที่สามารถแจกแจงเป็นเชิงปริมาณหรือตัวเลขได้ ก็จะนำมาวิเคราะห์ตีความโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) อันได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ประกอบการวิเคราะห์ โดยจากแบบสอบถามแรงงานต่างด้าว จะแบ่งข้อมูลออกเป็น ส่วนต่างๆ ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของแรงงานต่างด้าว ข้อมูลการทำงานและสวัสดิการที่แรงงานได้รับ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากแรงงานต่างๆ ในด้านค่าจ้าง สวัสดิการ วันลา และอื่นๆ แบบสอบถามนายจ้าง ประกอบด้วย ประเภทของกิจการ วิธีการนำแรงงานต่างด้าวมาทำงาน เหตุผลของการใช้แรงงานต่างด้าว รายละเอียดการจ้างแรงงานต่างด้าว อาทิ ค่าจ้าง/ค่าล่วงเวลา สวัสดิการต่างๆ รวมทั้งปัญหาการจ้างแรงงานต่างด้าว และข้อเสนอแนะต่างๆ แบบสอบถามเจ้าหน้าที่รัฐ จะมีประเด็นต่างๆ ได้แก่ วิธีการ/กระบวนการในการเดินทางเข้ามาทำงานของแรงงานต่างด้าว การปฏิบัติตามกฎหมายในการคุ้มครองแรงงานต่างด้าว ปัญหาในการปฏิบัติงานด้านการคุ้มครองแรงงานต่างด้าว แนวทางการคุ้มครองแรงงานต่างด้าว เป็นต้น

สำหรับข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิเชิงคุณภาพที่เป็นข้อมูลที่ได้จากการสอบถาม/สัมภาษณ์ การประชุมสัมมนา นโยบาย/มาตรการ กฎระเบียบ รายงาน บทวิเคราะห์ งานวิจัย ฯลฯ ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองแรงงานต่างด้าวที่ได้กล่าวมาแล้วในข้อ 3.1 จะนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) จากข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ที่ได้

ผลการวิเคราะห์ที่ได้จะนำเสนอด้วยการบรรยาย/พรรณนา (descriptive) และการวิเคราะห์บางส่วนจะเสนอด้วยค่าสถิติและตารางประกอบการบรรยาย ตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย